

Dorota Stefanek-Langham

Ruch na rzecz praw wyborczych kobiet w Nowej Zelandii. Podejście społeczne, kulturowe i genderowe (1840-1893)

Streszczenie

słowa kluczowe: prawa wyborcze kobiet, sufrażystki, Nowa Zelandia, gender

Okres panowania królowej Wiktorii (1837-1901) był czasem szybkich i dogłębnych zmian w Wielkiej Brytanii, spowodowanych skumulowanym wpływem technologicznego postępu związanego z Rewolucją Przemysłową, nieustającej ekspansji terytorialnej Imperium Brytyjskiego oraz rozwojem nowoczesnego modelu wymiany handlowej. Równolegle, role płciowe, wraz z towarzyszącymi im stereotypami zostały określone znacznie bardziej rygorystycznie niż kiedykolwiek wcześniej w historii tego kraju. Ideał kobiecości ograniczonej do wąskich granic zacisza domowego został przedstawiony i spopularyzowany jako najbardziej pożądanym model zachowania, zwłaszcza dla kobiet należących do średniej i wyższej klasy społecznej. Dlatego też, nawet pojawienie się pierwszych, nieśmiałych postulatów dotyczących praw wyborczych dla kobiet w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych dziewiętnastego wieku, spotkało się ze skrajnie negatywną reakcją nie tylko ze strony uprzywilejowanej grupy mężczyzn ale także znacznej części kobiet.

Podczas gdy wysiłki organizacji sufrażystek w Wielkiej Brytanii spotykały się z ciągłymi szyderstwami i barierami, 19 września 1893, gubernator Nowej Zelandii, Lord Glasgow podpisał i uprawomocnił nową Ustawę Wyborczą dzięki której dawny najdalej położony przyczółek Imperium Brytyjskiej został pierwszym krajem z samodzielnym rządem, który przyznał wszystkim swoim obywatelkom prawo do głosowania w wyborach parlamentarnych. Co ciekawe, zarówno kampania promująca nadanie kobietom prawa do głosowania jak i sam proces legislacyjny przebiegły w pokojowej atmosferze, na drodze racjonalnej i rzeczowej debaty. Dokonanie to stanowi przeciwieństwo kampanii na rzecz praw wyborczych kobiet prowadzonych w Wielkiej Brytanii czy Stanach Zjednoczonych gdzie sufrażystki, takie jak Emmeline Pankhurst i Alice Paul, były zmuszone do tworzenia wojowniczych organizacji, zrzeszających kobiety gotowe do udziału nawet w aktach terroru.

Jedną z najbardziej oczywistych odpowiedzi na pytanie o źródło sukcesu nowozelandzkich sufrażystek w ich kampanii na rzecz uzyskania prawa do głosowania mogłoby być sprawny sposób w jaki Kate Sheppard i jej współpracowniczkom udało się przedstawić kobiety jako element mogący w wyborach przechylić szalę zwycięstwa na rzecz jednej z partii. Jednak niniejsza rozprawa wysuwa tezę iż, uzyskanie przez kobiety prawa do głosowania w Nowej Zelandii w 1893 roku nie było wyłącznie wynikiem kampanii sufrażystek ani dobrej woli władz. W istocie, jest możliwe zidentyfikowanie szerokiego wachlarza elementów składających się na to unikalne osiągnięcie, jednak hipoteza analizowana w tej pracy zakłada udowodnienie iż najważniejszymi czynnikami które przyczyniły się do zwycięstwa sufrażystek było połączenie wpływu surowych i wymagających warunków z którymi osadnicy musieli zmierzyć się w nowej kolonii na to jak kształtowało się nowe społeczeństwo z dysproporcjami w liczbie kobiet i mężczyzn w Nowej Zelandii w porównaniu do europejskich populacji oraz

ze stoicką cechą charakteryzującą brytyjskie społeczeństwo podczas panowania królowej Wiktorii. Wszystkie te elementy odegrały znaczącą rolę w przyznaniu nowozelandzkim kobietom prawa do głosowania.

Rozprawa składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, oraz zakończenia i bibliografii. Rozdział pierwszy, "Rozwój Ideologii Globalnego Ruchu Sufrażystek: od Levellerów do Wojowniczych Sufrażystek" jest poświęcony prezentacji procesu tworzenia się, rozwoju oraz działalności ruchów politycznych mających na celu doprowadzenie do uzyskania prawa głosu dla kobiet. Nacisk jest położony na Wielką Brytanię jako centrum Imperium Brytyjskiej i zarazem model patriarchalnego systemu społecznego, jednak przytaczane są także historie innych krajów w celu podkreślenia unikalnego charakteru ruchu sufrażystek w Nowej Zelandii.

W rozdziale drugim, "Historia, Społeczeństwo i Kultura Nowej Zelandii" uwaga zostaje zwrócona na Nową Zelandię. Po krótkim przeglądzie wczesnej historii kolonizacji tych wysp, następuje analiza warunków panujących w Nowej Zelandii, jeżeli chodzi o strukturę społeczną, ekonomię, życie codzienne, sposoby wypoczynku, a także możliwości społecznego i ekonomicznego awansu. Głównym celem tej części jest nakreślenie związku pomiędzy warunkami bytowymi w nowej Zelandii a konstrukcją ról i stereotypów dotyczących płci.

Kolejne trzy rozdziały są poświęcone analizie tekstów źródłowych podzielonych na trzy główne sekcje tematyczne. Materiały te to dzienniki, listy, artykuły oraz pamiętniki imigrantek oraz ich bezpośrednich potomków ukazujące realia życia na wczesnym etapie kształtowania się nowozelandzkiego społeczeństwa. Jako że większość kolonistów została ukształtowana przez wiktoriańskie normy kulturowe panujące w Wielkiej Brytanii, zmiany społeczne które umożliwiły wczesne otrzymanie przez kobiety prawa do głosu są możliwe do wychwycenia i udokumentowania w tekstach które opisują realia i wyzwania dnia codziennego w nowej społeczności. W rozdziale trzecim, "Pionierki", analiza skupia się na tekstach napisanych przez pierwszą falę imigrantek, zwłaszcza tych kobiet które w Nowej Zelandii poszukiwały lepszej alternatywy dla ich życia w Wielkiej Brytanii. Szczególną uwagę przyciąga fakt iż, mimo tego że praktycznie wszystkie kolonistki mogły wejść w związek małżeński jeśli taki był ich wybór, to uważna lektura ich pamiętników i listów ujawnia, że w pierwszym rzędzie, kobiety te były zafascynowane szerokim wachlarzem wyborów które oferowało im życie w kolonii. Determinacja by zaprząć "imperialistycznego ducha" do poprawienia jakości własnego życia jest szczególnie widoczna w tekstach napisanych przez kobiety wyrekrutowane przez organizacje takie jak stworzone przez Marię Rye Towarzystwo Emigracyjne Kobiet Klasy Średniej, które promowały idee według której nowozelandzka kolonia oferowała olbrzymią różnorodność dla rozwoju zawodowego i osiągnięcia ekonomicznej niezależności dla wykształconych brytyjskich kobiet które w Wielkiej Brytanii musiały zadowolić się podrzędnymi stanowiskami guwernantek. Narracja, która wyłania się z ich przekazów dokumentuje stopniową zmianę w ich postawach oraz powolną erozję ślepej wiary w patriarchalne wartości społeczne, spowodowaną nie wzniosłymi ideami, lecz warunkami społeczno-ekonomicznymi. Co więcej, w tekstach tych możliwe jest także zauważenie pierwszych oznak ambicji jeżeli chodzi o znalezienie spełnienia poza sferą rodzinną, co może tłumaczyć szybki wzrost liczby kobiet popierających idee sufrażystek w Nowej Zelandii.

Dalsze implikacje tych zmian są eksplorowane w rozdziale czwartym "Sieć Wsparcia Ruchu Sufrażystek", w którym analiza skupia się na sposobie w jaki możliwości uzyskania wykształcenia oraz demograficzne dysproporcje pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn i wiążąca się z nimi większa tolerancja i uznanie okazywane kobietom przez mężczyzn, przyczyniły się do walidacji ruchu sufrażystek jako liczącego się ruchu politycznego. Pierwsza część rozdziału jest poświęcona analizie życia i twórczości trzech, niezwykłych kobiet: Kate Edger, która jako pierwsza zdobyła tytuł licencjata w 1877 roku, Ethel Benjamin, pierwsza prawniczka reprezentująca klientów w sądzie oraz Elizabeth Yates, pierwsza w Imperium Brytyjskim kobieta burmistrz. Perspektywa ta pozwala na lepsze udokumentowanie dlaczego koncepcja udziału kobiet w życiu publicznym była łatwiej akceptowalna w nowej kolonii. W drugiej części rozdziału analizowane są teksty ukazujące różnorodność męskich postaw wobec kwestii kobiecej emancypacji ukształtowanych we wciąż patriachalnym społeczeństwie Nowej Zelandii.

Ostatni, piąty rozdział "Retoryka Nowozelandzkiego Ruchu Sufrażystek" skupia się na tekstach które wyszły spod pióra kobiet aktywnie zaangażowanych w kampanię na rzecz praw wyborczych dla kobiet a także ich zwolenników i przeciwników. Analiza skupia się na zademonstrowaniu faktu iż pomimo tego że sufrażystki zarówno w Nowej Zelandii jak i Wielkiej Brytanii używały bardzo podobnych, rzeczowych argumentów by przekonać swe społeczności do akceptacji przyznania kobietom ich demokratycznych praw jednak przedstawiały je za pomocą zupełnie innych narzędzi retorycznych, przystosowanych do skrajnie różnych stosunków do kobiet oraz ich roli w społeczeństwach Wielkiej Brytanii i Nowej Zelandii. Materiał zawiera wczesne teksty opublikowane w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych przez Mary Ann Muller (Femina) i Mary Ann Colclough (Polly Plum) a także członków organizacji sufrażystek (WCTU), takich jak Kate Sheppard, Amey Dalrymple Meri Te Tai Mangakāhia and Harriet Morison napisanych w okresie bezpośrednio poprzedzającym przyznanie kobietom prawa głosu w 1893. Jednym z głównych celów tej sekcji jest ukazanie politycznej i społecznej wnikliwości tych kobiet, które nie tylko potrafiły doskonale wczuć się w nastroje publiczne i dostosować się do nich ale także ukazać niestosowność i niedostatki argumentacji przeciwników bez uciekania się do szyderstwa czy wrogości.

Zakończenie poświęcone jest rekapitulacji i skomentowaniu najważniejszych wniosków wynikających z analizy tekstów źródłowych oraz nakreśleniu kierunku dalszych badań nad kwestią równouprawnienia w Nowej Zelandii.

Dante Stefano-Lapina